

Folketingets Social- og Indenrigsudvalg

Holmens Kanal 22
1060 København K
Telefon 72 28 24 00

Sagsnr.
2019 - 9054

Doknr.
174296

Dato
09-12-2019

Folketingets Social- og Indenrigsudvalg har d. 28. november 2019 stillet følgende spørgsmål nr. 1 (L 68) til social- og indenrigsministeren, som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra udvalget.

Spørgsmål nr. 1:

”Ministeren bedes kommentere henvendelse af 28. november 2019 fra Kristina Kiettelmann Jensen, jf. L 68 – bilag 3.”

Svar:

Henvendelsen i bilag 3 indeholder otte spørgsmål om anbringelsesområdet, herunder om anbragte børn og unge med ADHD og autisme, om økonomiske incitamenter i serviceloven til at anbringe, samt om servicelovens beskyttelse mod tilfældig frihedsberøvelse. Nedenfor følger min enkeltvise besvarelse af spørgsmålene.

1. Hvor mange procent af anbragte børn har særlige behov?

Alle anbragte børn og unge har særlige behov. En anbringelse uden for hjemmet er én af de foranstaltninger, kommunerne kan træffe afgørelse om, hvis børn og unge har brug for særlig støtte og behov for hjælp, jf. servicelovens § 52.

Hvis forældremyndighedsindehaveren og den unge over 15 år ikke samtykker til anbringelsen, så kan børn og unge-udvalget træffe afgørelse om en anbringelse uden samtykke, jf. servicelovens § 58, hvis der er åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade, samt at problemerne ikke kan løses under barnets eller den unges ophold i hjemmet.

2. Hvor meget får de 98 kommuner refunderet efter servicelovens § 176?

I forhold til særlige dyre enkeltsager på børneområdet kan kommunerne efter servicelovens § 176 a få refunderet 25 pct. af beløb, som overstiger 810.000 kr. årligt og 50 pct. af beløb over 1,6 mio. kr. årligt til personer under 18 år, eller personer som modtager efterværn efter servicelovens §§ 76 eller 76 a. Der er således tale om refusionsregler, der dækker alle indsatser efter serviceloven og ikke kun anbringelser.

I 2018 var de samlede udgifter til sociale foranstaltninger til udsatte børn og unge i alt 16,5 mia. kr. Heraf blev der brugt 9,6 mia. kr. på anbringelsesområdet. Ifølge Social- og Indenrigsministeriets egne beregninger fik kommunerne i regnskabsåret 2018 refunderet ca. 675,7 mio. kr. efter den centrale refusionsordning for særligt dyre enkeltsager (§176 a) på børneområdet.

3. Hvor mange anbragte børn og unge har ADHD eller/og autisme diagnoserne?

Det er altid med udgangspunkt i barnets behov for særlig støtte, at kommunerne skal træffe afgørelse om en foranstaltning. Det er således det samlede støttebehov hos

barnet, som valget af foranstaltning skal tage udgangspunkt i. Diagnoser såsom autisme eller ADHD kan være en medvirkende årsag til, at børn og unge har behov for særlig støtte, som i nogle tilfælde bedst kan tilgodeses ved, at barnet eller den unge anbringes uden for hjemmet.

I 2017 havde 924 anbragte børn og unge kun diagnosen ADHD, mens 558 anbragte børn og unge kun havde en autismediagnose. Anbragte børn og unge med autisme og ADHD udgjorde 504 børn og unge, jf. tabel 1.

Tabel 1

Antal anbragte børn og unge i alderen 0-17 år med en autismediagnose og/eller ADHD, 2012-2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Anbragte med diagnosticeret ADHD*	882	903	918	907	940	924
Anbragt med en autismediagnose	476	503	526	544	549	558
Anbragte med autisme og ADHD	298	341	391	398	449	504

Note: *) ADHD omfatter i denne opgørelse hyperkinetiske forstyrrelser og opmærksomhedsforstyrrelse uden hyperaktivitet **) Angiver hvor mange børn og unge der i alt var anbragt, som enten havde diagnosticeret ADHD eller autisme, eller som havde begge diagnoser.

Anm.: Omfatter 0-17-årige med ADHD eller autisme anbragt uden for hjemmet d. 31. december i perioden 2012-2017. ADHD- og autismediagnoser er baseret på alle kontakter til somatiske og psykiatriske sygehuse i perioden 1995 frem til opgørelsesåret, dvs. at fx antallet af børn/unge med en ADHD diagnose i 2012 er baseret på kontakter i perioden 1995-2012 etc. Første række omfatter børn og unge, som *kun* har diagnosticeret ADHD, anden række omfatter børn og unge, som *kun* har en autismediagnose, mens tredje række omfatter børn som både har diagnosticeret ADHD og har en autismediagnose.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

4. Dækker det statslige tilskud til børn med ADHD og autisme diagnoserne de 1,5 mio. kr. anbringelseskommunen afholder, jf. servicelovens § 176?

Der er ikke tale om et tilskud. Servicelovens § 176 a om refusion af udgifter til særlige dyre enkeltsager på børneområdet dækker over alle indsatser efter serviceloven, som overstiger de angivne grænsebeløb. Det er således ikke kun udgifter til anbringelser, der kan søges refusion om, men sager som samlet set beløber sig til udgifter over et vist beløb, jf. min besvarelse af spørgsmål nr. 2 ovenfor.

5. Med det særlige økonomiske incitament i servicelovens § 176 til at tvangsanbringe børn med særlige behov, mener socialministeren så at have bedret situationen for børn med handicaps, fra 1940'ernes institutionalisering af disse?

Jeg mener, at både samfundets syn på og den sociale indsats over for børn med fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser og deres familier er markant forbedret siden 1940'erne.

Herudover er jeg ikke enig i, at reglerne om statsrefusion for særligt dyre enkeltsager for personer under 18 år i servicelovens § 176 a giver kommunerne et økonomisk incitament til at anbringe børn uden for hjemmet, bl.a. fordi en anbringelse uden for hjemmet som altovervejende udgangspunkt er dyrere end en hjemmebaseret indsats, uanset adgangen til refusion.

Desuden følger det som nævnt af reglerne, at det altid er med udgangspunkt i barnets behov for særlig støtte, at kommunerne skal træffe afgørelse om en foranstaltning. Det er således det samlede støttebehov hos barnet, som valget af foranstaltning skal tage udgangspunkt i. Valget af foranstaltning må således aldrig tage afsæt alene i økonomiske hensyn, og ift. fx en anbringelse uden samtykke så sætter serviceloven desuden meget snævre rammer for, hvornår kommunerne kan træffe afgørelse herom, jf. min besvarelse af spørgsmål nr. 1.

Formålet med reglerne om refusion for en del af beløbet til særligt dyre enkeltsager er at sikre, at kommunerne vælger den indsats, der bedst matcher behovet for støtte hos barnet eller den unge, samtidig med at udgiften hertil kan rummes inden for den enkelte kommunes budget for området.

6. Lever økonomiske tvangsfjernelser op til menneskerettighedskonventionens artikel 8 om barnets ret til familieliv?

Som nævnt ovenfor i besvarelsen af spørgsmål nr. 5, så mener jeg ikke, at der er økonomiske incitamenter for kommunerne til at anbringe. I stedet er det grundlæggende vigtigt, at der sættes ind med den rette hjælp så tidligt som muligt, så alle børn og unge får de bedste chancer for en tryk barndom og gode fremtidsudsigter. I nogle tilfælde vil den rette indsats være en anbringelse uden for hjemmet på et tidligt tidspunkt, så problemerne ikke vokser sig så store, at barnet risikerer at blive skadet for livet.

I forhold til retten til familieliv så har alle anbragte børn og unge ret til, at der er voksne mennesker, der passer på dem og giver dem omsorg og beskyttelse. Det er samtidig ofte af stor betydning for barnets eller den unges forhold under opholdet uden for hjemmet, at kontakten med forældrene opretholdes. Her følger det af servicelovens § 71, at alle anbragte børn og unge har ret til at have regelmæssig kontakt og samvær med forældre, søskende, bedsteforældre, øvrige familie, venner m.fl. Anbragte børn og unge har omvendt også ret til ikke at ønske samvær.

Kommunen og anbringelsesstedet har et særligt ansvar for at sørge for, at kontakten med barnets forældre, familie og netværk i det hele taget kan lade sig gøre, fx ved besøg, telefonopkald, via sms eller mails, over facebook osv. Hvis der er en ustabil kontakt, kan kommunen bede en støtteperson efter servicelovens § 54 om at støtte forældrene i at opretholde kontakten eller ved, at man hjælper forældrene med transporten til anbringelsesstedet. Det er også muligt at se på, om der er personer i netværket, der kan støtte forældrene i at opretholde kontakten.

Når det er nødvendigt af hensyn til barnet eller den unges sundhed og udvikling, så kan børn og unge-udvalget træffe afgørelse om, at samvær og kontakt med familie m.fl. for en bestemt periode skal være overvåget eller afbrydes.

7. Professor i socialret ved det juridiske fakultet, Kirsten Ketcher, har udtalt i Orientering på P1 d. 21./11. 2019, at kommunerne er drevet af økonomi i deres afgørelser vedrørende anbringelser. Ser socialministeren de nuværende børn og unge-udvalg, ledet af politikere med ansvar for kommunens økonomi, for habile i tvangsfjernelsessager?

I min optik er det helt centralt for kvaliteten og retssikkerheden for parterne i sager om anbringelse uden samtykke, at medlemmerne af børn og unge-udvalgene har forskellige kompetencer i forhold til at kunne tage stilling til de ofte meget komplekse sager, som udvalget skal behandle. Ved at udvalgets medlemmer samlet set repræsenterer både socialfaglig og juridisk specialistviden samt almene betragtninger, sikres det, at afgørelserne bygger på en helhedsbetragtning af barnets behov for en anbringelse uden for hjemmet.

Kommunalbestyrelsesmedlemmerne i børn og unge-udvalget skal fungere som lægmænd uden specialviden inden for området. Deres rolle er således at vurdere sagerne ud fra et lægmandsperspektiv og uden at tage kommunalpolitiske hensyn. Formålet er, at befolkningens almindelige opfattelse også er repræsenteret ved udvalgets afgørelser, samt at kommunalbestyrelsen får et vigtigt indblik i sagernes karakter.

Kommunalbestyrelsesmedlemmernes funktion i udvalgene skal ses i sammenhæng med, at der som faste medlemmer af børn og unge-udvalget også er en byretsdommer og to børnesagkyndige, som bidrager med hhv. juridisk og socialfaglig specialisterviden. Dommeren har til opgave at lede møderne og påser, at kommunalbestyrelsen har foretaget de nødvendige undersøgelser efter servicelovens § 50 (børnefaglig undersøgelse), og om sagen er tilstrækkeligt oplyst til, at der kan træffes en retssikkerhedsmæssig forsvarlig afgørelse i sagen. Dommeren kan herunder beslutte, at der skal indhentes flere oplysninger. Dommeren yder også vejledning om, hvordan reglerne skal forstås og anvendes og giver en retlig vurdering af de foreliggende oplysninger i sagen.

De pædagogisk-psykologisk sagkyndige yder vejledning til udvalget om, hvorvidt der er indhentet de nødvendige sagkyndige udtalelser og undersøgelser til at belyse sagen. Desuden ydes vejledning om, hvilke foranstaltninger der ud fra en børnesagkyndig vurdering må anses for at være bedst egnet til at fremme barnets udvikling og trivsel.

Børn og unge-udvalget kræver et kvalificeret flertal, hvorfor kommunalbestyrelsesmedlemmerne ikke selv kan træffe beslutninger i udvalget. Herudover er det vigtigt at holde sig for øje, at børn og unge-udvalget alene kan træffe sine afgørelser på baggrund af en indstilling fra kommunalbestyrelsen (i praksis den kommunale forvaltning). Det betyder, at der forud for afgørelsen i børn og unge-udvalget bl.a. er foretaget en børnefaglig undersøgelse af barnet mv., som ligger til grund for forvaltningens indstilling til børn og unge-udvalget.

8. Udgør børn og unge-udvalgene i kommunerne en retsprocessuel beskyttelse mod tilfældig frihedsberøvelse af børn (grundlovens § 71, menneskerettighedskonventionens artikel 6 og børnekonventionens artikel 9), når afgørelserne er baseret på økonomi?

Ja. Jeg mener ikke, at der er belæg for at sige, at afgørelserne om anbringelse er baseret på økonomi. I den forbindelse kan det nævnes, at kommunerne i 2018 anvendte i alt 16,5 mia. kr. årligt på sociale indsatser for børn og unge.

Kommunalbestyrelserne må efter servicelovens regler ikke tage usaglige økonomiske hensyn ved valg af tilbud til det enkelte barn/den unge. Det betyder, at kommunen ikke må vælge en foranstaltning eller handicapkompenserende ydelse, som ikke tilgodeser barnets eller den unges behov fra starten, og at en nødvendig foranstaltning eller ydelse ikke må ophøre i utide af hensyn til besparelser i kommunen.

Med hensyn til grundloven og internationale konventioner så er servicelovens bestemmelser udformet i overensstemmelse hermed. Det følger således af grundlovens § 71, stk. 2, at frihedsberøvelse kun kan finde sted med hjemmel i lov, ligesom der skal være en særlig adgang til domstolsprøvelse. Anbringelser uden samtykke har hjemmel i serviceloven og kan dermed kun ske, når betingelserne i servicelovens § 58 eller § 75 er opfyldt, og der er fastsat særlige regler om adgangen til domsprøvelse i servicelovens § 169.

I sager om anbringelse uden samtykke efter § 58 gælder der desuden særlige regler, som skal sikre retssikkerheden for parterne i sagen. Således skal sager om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke behandles i kommunens børn og unge-udvalg efter indstilling fra kommunen, og kommunen skal tilbyde gratis advokatbistand til forældremyndighedsindehaver og unge over 12 år i forbindelse med behandling af sagen samt oplyse om retten til aktindsigt og retten til at udtale sig for børn og unge-udvalget.

I den sammenhæng er der i lovforslaget L 68 ”Ro og stabilitet for udsatte børn og unge og styrkelse af forældres retssikkerhed i anbringelsessager” et forslag om, at en vurdering af forældremyndighedsindehaverens kompetencer til at varetage omsorgen for barnet eller den unge og tage hånd om barnets eller den unges særlige behov, herunder med hjælp og støtte efter denne lov eller anden relevant lovgivning, skal indgå i en indstilling til børn og unge-udvalget om anbringelse efter servicelovens § 58. Formålet er at sikre et mere gennemsigtigt grundlag for afgørelser om anbringelse og dermed at styrke retssikkerheden for forældrene og barnet eller den unge.

Derudover foreslås det i L 68, at servicelovens § 50, stk. 5, ændres, så det fremgår, at hvis kommunen iværksætter en psykologisk undersøgelse af forældremyndighedsindehaveren som led i en børnefaglig undersøgelse, skal undersøgelsen foretages af en autoriseret psykolog. Det skal styrke det faglige grundlag for kommunernes afgørelser om foranstaltninger, herunder i sager om anbringelse af børn og unge uden for hjemmet uden samtykke. Dette kan bl.a. bidrage til at sikre, at barnet eller den unge får den rette hjælp, og at kommunerne vælger de mindst indgribende foranstaltninger, som er tilstrækkelige til imødekomme barnets eller den unges eller familiens støttebehov

Med venlig hilsen

Astrid Krag